

Vil forbedre behandlingen av pasienter med blodkreft

Det odontologiske fakultet, Det medisinske fakultet og Oslo Universitetssykehus-Rikshospitalet har startet et nytt multisenterprosjekt for å forbedre behandlingen av pasienter med blodkreft.

 ASTRID SKIFTESVIK BJØRKENG, OD/UIO
FREDRIK PEDERSEN OD/UIO

Prosjektet er et tverrfaglig samarbeid mellom fakultetene og sykehuset, og har som mål å adressere flere viktige utfordringer i omsorgen for disse pasientene.

Pasienter som gjennomgår allogen stamcelletransplantasjon, en behandlingsmetode for ondartede blodsykdommer, opplever ofte utilstrekkelig energi- og proteininntak, noe som fører til vekttap og underernæring. Dårlig ernæringsstatus er knyttet til redusert livskvalitet og økt sykkelighet og dødelighet i denne pasientgruppen. For å håndtere dette anbefaler både europeiske og amerikanske retningslinjer ernæringscreening og ernæringsstøtte i den tidlige perioden etter transplantasjonen.

I tillegg opplever disse pasientene en rekke orale komplikasjoner som følge av både blodkreft og stamcelletransplantasjonen. Noen av de vanligste komplikasjonene inkluderer smertefull slimhinnebetennelse, brenning i munnen, metallisk smak, tap av luktesans, munntørrehet, raskt utviklende tannråte, redusert evne til å åpne munnen og smerter i kjeveleddet. Disse orale komplikasjonene fører til redusert næringsinntak, vekttap, generell svekkelse og dermed økt risiko for alvorlige konsekvenser.

Skal lede samarbeid

Tannlege og forsker Bano Singh ble invitert av avdeling for blodsykdommer ved Oslo Universitetssykehus-Rikshospitalet (OUS-RH) til å lede det tverrfaglige samarbeidsprosjektet mellom Det odontologiske fakultet, Det medisinske fakultet og OUS-RH. Andre samarbeidspartnere inkluderer professor i medisin Per Ole Iversen, avdelingsoverlege og professor Geir Tjønnfjord, samt overlege Tobias Gedde-Dahl, alle ved avdeling for blodsykdommer. I tillegg er PhD-kandidat og tannpleier Åsmund Rogn og masterstudent i Biomedisin og tannpleier Mahnoor Nazar en del av forskningsteamet.

Målet med samarbeidsprosjektet er å oppnå et tett samarbeid mellom tannleger, tannpleier og hematologer til beste for pasientene. Tidligere pasienter som har gjennomgått allogen stamcelletransplantasjon er også invitert til å delta i forskningen. Denne pasientgruppen og medlemmer av forskningsteamet møtes to-tre ganger i året for å diskutere planene for forskningen og sikre at den er så pasientvennlig som mulig. Hovedhensikten med prosjektet er å utvikle en plan for å forebygge og redusere risikoen for bivirkninger og komplikasjoner i munnhulen hos pasienter som behandles for blodkreft.

Forebygge komplikasjoner

– Før vi kan forebygge og redusere risikoen for orale komplikasjoner, er det nødvendig å kartlegge når og hvorfor disse komplikasjonene oppstår, sier Bano Singh. Hva er årsakene til at disse pasientene opplever dårlig lukt og smak, og hva skjer med tenner, tannkjøtt, spyttkjertlene og kjeveleddet under behandlingen?

Det kan være mulig at den cerebrale forbindelsen mellom lukt, smak og smertesenteret i hjernen blir forstyrret hos stamcelletransplanterte pasienter, noe som kan resultere i perifere forstyrrelser i munnhulen. Dette er imidlertid et område som ennå ikke er tilstrekkelig undersøkt.

– Videre finnes det ingen spesifikke anbefalinger eller ekspertuttalelser som kan veilede helsepersonell som er involvert i omsorgen av pasientene om hvordan man overvåker og behandler smaks- og luktavvik, det vil si svekkede kjemosensoriske funksjoner, før, under og etter stamcelletransplantasjonen, forklarer hun. Heller ikke pasientenes plager relatert til tenner, orale slimhinner og kjeveleddet er tilstrekkelig undersøkt.

Ernæringsstatus

Denne prospektive observasjonsstudien har som mål å fylle kunnskapsgapet og forhåpentligvis legge grunnlaget for fremtidige kliniske studier for å teste behandlingsmetoder som kan lindre de orale plagene og forbedre ernæringsstatusen hos denne sårbare pasientgruppen.

Bano Singh har lang erfaring med utredning og behandling av pasienter med endret lukt- og smaksopplevelse samt brennende følelse i munnen. Nylig har hun etablert *Klinikk for lukt, smak og oral smerte* ved Universitetsklinikken for munn- og tannhelse, Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo. Her tar hun imot pasienter med lukt- og smaksforstyrrelser samt brennende følelse i munnen fra hele landet. Endringer i lukt- og smaksopplevelse samt berøring i munnen kan være indikasjoner på underliggende tilstander. Disse tilstandene kan være forårsaket av ulike faktorer, som for eksempel virusinfeksjoner som Covid-19, eller alvorlige sykdommer som kreft eller Parkinsons sykdom. Smaksforandringer hos kreftpasienter har vært kjent i flere tiår. Etter strålebehandling rettet mot hode- og nakkeområdet, der smaksceller blir bestrålt og dør, er forekomsten av forvrengt smak spesielt høy. Imidlertid kan det være mange andre årsaker til at kaffen begynner å lukte feil, maten smaker metallisk eller at pasienten opplever konstant brenning i munnen.

Bano Singh og Åsmund Rogn ved Det odontologiske fakultet ved UiO skal lede samarbeidet mellom det odontologiske og medisinske fakultet samt Oslo Universitetssykehus-Rikshospitalet.

Resultatene fra prosjektet vil bli inkludert i tannlege Åsmund Rogns doktorgradsarbeid og tannpleier Mahnoor Nazars masteroppgave. Gjennom denne prospektive observasjonsstudien ønsker forskningsteamet å fylle kunnskapsgapet og legge grunnlaget for fremtidige kliniske studier. Målet er å teste ulike behandlingsmetoder som kan lindre de orale plagene og forbedre ernæringsstatusen hos denne sårbare pasientgruppen.

Forbedre omsorgen og livskvaliteten

Samlet sett er dette samarbeidsprosjektet mellom Det odontologiske fakultet, Det medisinske fakultet og Oslo Universitetssykehus-Rikshospitalet et viktig skritt mot å forbedre omsorgen og livskvaliteten til pasienter med blodkreft som behandles med allogen stamcelletransplantasjon. Ved å identifisere og forebygge orale komplikasjoner og utvikle behandlingsmetoder kan man bidra til å redusere vekttap, forbedre ernæringsstatus og dermed også redusere sykkelighet og dødelighet i denne pasientgruppen.